

Kiegyezés és nemzettudat

Vörös Károly történésszel beszélget
Deregán Gábor

■ *Újabbán ugyan egy-egy történelemmel foglalkozó újságcikk, rádió- vagy tévéműsor nagy ritkán megemlíti az 1867-es kiegyezést, visszatekintve azonban az immár múltféltben lévő 1987-es esztendőre, nem tudnám bizonyossággal megmondani, hogy megemlékeztünk-e az évfordulójáról. Csakúgy, mint nemzeti históriánk más jeles eseményéről. Az az érzésem, hogy bizonytalanok vagyunk 1867 megítélésével. Mi erről a véleménye Vörös Károlynak, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete munkatársának, a dualizmus kora ismert kutatójának?*

Ez a megosztottság valóban élő és létező jelenség mai társadalmi tudatunkban is, amely — úgy tűnik — idestova másfél évszázad alatt sem tudta megnyugtatóan feldolgozni, megemészteni az 1848—49 elbukásából adódó konfliktusokat. (Legjobb példaként ennek a közelmúltban láthattuk az — egy úttörőcsapat Görgeiről való elnevezése körül váratlanul fellobbant — országos szintű szenvedélyeket.) A társadalom tudata még most is polarizált: egyik oldalon Görgei árulását emlegetik, és megalkuvással, nemzeti érdekek feláldozásával vádolják az ország hajóját a süllyedő Habsburg-birodalomhoz kötöző kiegyezés politikusait. A másik oldalról a kiegyezés nyomán megindult és kibontakozott hatalmas, sokban még mai életünket is meghatározó eredményeit mutatják fel: a vasutak hálózatát, a gyárakat, bányákat, bankokat és egyáltalán a modern gazdaság infrastruktúrájának létrejöttét, s azt a stabilitást, amit a kiegyezés eredményeképpen létrejött Monarchia piaca kínált a magyar gazdaságnak is, elősegítve ezzel annak modernizálódását — és a nyomában kialakuló új polgári társadalomszerkezetnek is kibontakozását. Elég éles a különbség, és mindkét oldalon széles az érvkészlet ahhoz, hogysem valamely közeli megbékélést, konszenzust ígérne képviselőik között.

■ *De hát végül is az értékelés nagyban attól is függ, hogy milyen más választási lehetőség állt még az érdekeltek rendelkezésére.*

A válaszkor, úgy vélem, abból kell kiindulni, amitől az ilyen választásnak a lehetősége — ha ilyen egyáltalán volt — függött volna: alapvetően a nemzetközi helyzetből, a nemzetközi erőviszonyokból. Nos, ez 1867-re Magyarország teljes függetlensége számára nem sok lehetőséget kínált. A Habsburg-birodalom valamilyen formában való fennmaradása ugyanis a kor európai politikájában még nagyon is szükségesnek látszott — ami persze nem zárta ki, sőt éppenséggel erősítette is azokat a nyugat-európai és közép-európai nagyhatalmi törekvéseket, melyek végül 1859-re Ausztriának Itáliából, 1866-ban pedig az egységesülő Németországból való kiszorításához vezettek. Fennmaradt azonban, sőt erősödött az igény Ausztria fenntartására, elsősorban is a török birodalomnak európai területén már előrelátható összeomlása nyomán számított balkáni hatalmi vákuum kitöltése, főleg pedig a cári hatalom balkáni befolyásának ellensúlyozása érdekében. Ez az 1860-as évek elején már észlelhető tendencia a Kossuth irányította magyar emigráció nagy gondnal és fáradhatatlan optimizmussal másfél évtizeden át Magyarország függetlenségének helyreállítását célzó, Franciaországra, Itáliára, Poroszországra, a román fejedelemségekre támaszkodni kívánó terveinek és reménysegeinek is az összeomlásához kellett hogy vezessen. Ha Kossuth és környezete, haláláig emigrációban, kitartott is a független Magyarország eszméje mellett, az új európai rend végül is az ő törekvéseik ellenére és közreműködésük nélkül jött létre. Megerősítve viszont kudarcával azoknak az elsősorban hazai politikai erőknek a helyzetét, melyek e kudarc következtetéseként a Habsburgokkal való kiegyezést sürgették, hajdani függetlenségi eszményeiknek akár részleges feláldozása árán is.

■ *És a magyar társadalom nagy tömegei elfogadták-e, illetve hogyan fogadták el ezt az egyezkedő politikát?*
A tömegek (elsősorban persze a magyar etnikumú nemesi és paraszti tömegek), jollehet nagy részüknek politikai ideálja továbbra is 1849, Magyarország teljes függetlensége maradt, már 1867-re, úgy tűnik, egyrészt kifáradtak a változás kívülről várt feltételeinek kivárásában, másrészt pedig lassanként bele is nőttek az új és már a Habsburg-birodalom polgárosuló intézmény- és politikai értékrendszere által meghatározott viszonyok-

ba; így a polgári tulajdonviszonyokba és általában a feudális intézmények és magatartások előrehaladt értékvesztésébe. Megindult és már előre is haladt a társadalom átalakulása, és új rendjének fenntartásában egyre többen váltak érdekeltté. Érzelmi-politikai magatartásbeli vonatkozásokban a 49-esség még sokáig kifejezője, szervezője maradt mindenféle ellenzékiességnek, a birodalom fegyveres megdöntéséhez vagy egyáltalán a további várakozáshoz való energiák azonban a tömegekből már hiányoztak. Élégedenlél és elkeseredve, de végül is tudomásul vették a politikusok kiegyezését, jobb lehetőséget nem látva a nemzet előtt.

■ Ez tehát azt jelenti, hogy a kiegyezést Bécs diktálhatta a magyar félnek?

Nem egészen. Hiszen nyilván a Habsburgok sem egykönnyen szánták rá magukat a tárgyalásra, de más újtuk nekik sem volt. Ők 1849-ben — véleményem szerint — őrjási baklövést követtek el; miután minden forradalmi mozgalmat levertek, minden adu, sőt a kemsieri alkotmányban az ideológia és az intézményrendszer is a kezükbe volt ahhoz, hogy a birodalmat egyfajta alkotmányos demokratikus polgárosodás útjára vigyék. Ehelyett felülről irányított, és hasznát is elsősorban a birodalom szűk vezetőrétege számára nyújtó, a folyamatból a társadalmat kikapcsoló abszolutisztikus polgárosítás útját választották. Ezek a rendszerek azonban a kapitalizmus kibontakozásának e szakaszában huzamos ideig már sehol nem voltak alkalmasak egy gyorsan fejlődő társadalom és gazdaság fejlődésének irányítására. Gondot jelentett ez Európa más, hasonló kormányzati formával kísérletező állama számára is. Az 1860-as évek közepére III. Napóleon is kénytelen volt visszatérni a parlamentarizmushoz, és kb. egy időben hajtották végre Országországban is a jobbágyfelszabadítást, a területi önkormányzatok megszervezését stb. egy változás első lépcsőiként. Világos, hogy ilyen körülmények között Ausztriában sem maradhatott fenn az abszolutizmus, már csak azért sem, mert a nyugat-európai nagytőke a veszített háborúk után pénzügyileg is válságba került, Ausztria pénzügyi támogatását a birodalom politikai-gazdasági stabilizálódásától tette függővé. Ennek pedig legkézenfekvőbb megoldása Bécs számára is a legerősebb ellenzéki erővel, a magyarokkal való kiegyezés volt, mérhőzzá immár nem az abszolutizmus, hanem — Ausztriára is kiterjesztve — az alkotmányos, parlamentáris monarchia jegyében, a két államfelet egymással összekötő adminisztratív közjogi kapcsolatok lehető csökkentésével. Vagyis: Bécs, ha Magyarország 1848-as függetlenülését meggátolhatta is, de jelentős engedményekre kényszerült.

■ Csak ez, a végül is mindkét felet egyaránt megkötő lehetőség kínálkozott Magyarországnak számára? Vagy elképzelhető volt egy másik alternatíva is?

Igen, Magyarország további útjára volt egy Kossuth-kidolgozta tervezet is. Ez (Ausztriát természetesen kizárva a magyar ügyekből) az országot egy, a dunai régió államaiból álló, azokat lazán összefogó konföderáció keretébe helyezte volna. Ez a terv azonban minden logikája ellenére sem valósulhatott meg: sem a magyar, sem a többi nemzet érintett politikusi nem voltak hajlandók elfogadni. A magyar politikai vezetőréteg elképzelhetetlennek tartotta a magyar államterület feletti befolyásának a konföderációban egy más állam részéről való akár csak átmeneti korlátozását; a hazai nem magyar népek pedig ekkor már a határokon túl, jórészt a széthulló oszmán birodalom romjain kiemelkedő új, velük azonos etnikumú nemzeti államokban a Magyarországon belüli településterületükkel együtt azokhoz való csatlakozásban látták nemzeti mozgalmak célját — s ezt bármilyen toleráns magyar nemzetiségi politika sem tudta volna módosítani. Az 1918-ban bekövetkező események igazolni látszottak a konföderációs terv illuzórikus voltát, erősítve a kiegyezés legalább átmeneti, fél évszázados reális voltát.

■ A Horthy-rendszerben erős volt a kiegyezés kultusza. Miért? Talán a minden forradalomtól való irtózás miatt érezték szükségesnek a kompromisszumos, a magyar uralkodóosztály pozícióit megerősítő kiegyezés nagyra értékelését?

A Horthy-rendszernek a kiegyezéshez való pozitív viszonyát úgy vélem, két tényező alapozta meg. Egyrészt az, hogy a rendszer legitimitációjában a jogfolytonosságnak alapvető szerepe volt, ez a jogfolytonosság pedig a dualizmusba nyúlt vissza, mintegy kényszerítve az azt valamikor megteremtő kiegyezés elfogadására is. Másrészt, a területi revízió igénye is ahhoz az 1848 óta legteljesebb magyar államterülethez kapcsolódott, amit ugyancsak a kiegyezés teremtett meg. Ezt amellet nagyban, érzelmileg is erősítette a rendszer vezető katonái és politikai funkcionáriusainak, élükön Horthyval magával, még a dualizmusba visszanyúló pályakezdete és akkor kialakított értékrendje. Mindez együtt a dualizmus kora fenntebb már hivatkozott kétségtelen eredményeivel mintegy természetesenül eredményezte a korszak hivatalos publicisztikájában és történetírásában a kiegyezésnek 1848—49 leverése után egyetlen lehetséges, vitathatatlan megoldásként való kezelését.

■ Talán Horthyék kiegyezés-kultuszát akarta volna semlegesíteni az elhallgatással a Rákosi-korszak? Hiszen ezekben az években mintha soha nem létezett volna Deák és a kiegyezés. Vagy tévednék?

A kiegyezés, mely végül is konzerválni segített a magyar társadalmi struktúra nem egy feudális elemét, amellet Magyarországot — mint azt Kossuth jól látta — valóban hozzákötötte a Habsburgok vesztébe menő monarchiájához, a dualizmus megszüntével a magyar függetlenség német érdekek alá rendelésének mintegy szimbólumává is vált. A legszélesebb tömegek számára is érthető párhuzam különösen a II. világháború alatti antifasiszta politikában vált jól felhasználható eszközzé, főként Mód Aladár és Révai József, a felszabadulás után is fenntartott, sőt továbbfejlesztett értékelésében, ami kiterjedt a dualizmus kori egész hazai fejlődés sokban negatív megítélésére. Ez volt az a korszak, amikor nem egy vidéki városban a korábban Deák Ferencről elnevezett utcát, teret más névre keresztelték át. Történetírásunk újabb eredményei azonban, ha a kiegyezés megítélésében kialakult ellentétet, vitákat nem szüntették is meg, de ezek kibontakozását messzemenően szabadá téve, a kiegyezés korának egyre teljesebb, ha még nem is ellentmondásmentes és még nem is végleges képét állítják az olvasó elé.

■ Ne haragudjék profán kérdésemért. Tehát: szeressük most már 1867-et, vagy ne szeressük?

Vissza kell térnem az első kérdésre adott válaszhoz. Ma már indokolatlannak érzem továbbra is fenntartani

a kiegyezésnek azt a sarkított értékelését és ábrázolását, amire ott utaltam. 1848 és 1867 ellentéteik ellenére is alapjában nem egymással szemben álló, hanem egyre inkább egymással nagyon is összefüggő, összekapcsolódó elemei a magyar történelemnek. Kossuth és Deák nem választhatók el egymástól s még kevésbé állíthatók szembe egymással. 1848—1849, a Habsburg-birodalmat éppen Magyarország társadalmi, politikai-gazdasági, nemzeti igényei felől ért sokk nélkül 1867 sem valósulhatott volna meg. Mint ahogy nehéz lenne elképzelni, hogy a XIX. század második felének európai és közelebről balkáni problémái között egy teljesen független magyar állam tudott volna-e (és mennyiben?) lényegesen eltérő politikát folytatni ahhoz képest, amit a kiegyezés korának, a dualizmusnak magyar kormányai végül is folytattak. Sok még a nyitott kérdés, de az talán már világos, hogy 1867 120. évfordulóján a kiegyezésről gondolkodva, benne a kétségtelen ellentétek mellett a magyar fejlődésben meglévő ellentéteknek általa kifejeződő egységét is meg kell látni s az eddiginél jobban hangsúlyozni.

Utcák és nevek

Frank Tiborral beszélget Zika Klára

A falvakat járva feltűnik az utcanevek nagyfokú azonossága: szinte mindenütt ugyanúgy hívják a főteret, főutcát s az intézményeket. Ha pedig a városokban sétálunk, elgondolkozhatunk azon, vajon milyen logika vagy divat vezérelte a névadókat, amikor olyan utcaneveket választottak, melyek nemcsak az idegenek, a helybelinek is ismeretlenek. Budapesten is akad találos kérdés elég. Az amúgy is sok változáshoz szoktatott pestieknek különösen kellemetlen ha a megszokott utcák, terek egyszer csak új nevet kapnak. Legutóbb a budaiak bolydultak fel, amikor tudomást szereztek arról, hogy a Vérmező sarkán felállított Kun Béla-szoborcsoport után az Alkotás utca ósrégi nevét is meg akarják változtatni. Ez a harc eredményesen végződött: az Alkotás utca neve maradt. De mi van a többivel? Erről beszélgettünk *Frank Tibor* egyetemi docenssel, akit éppen egy utcánév körüli huzavona foglalkoztatott.

A Podmaniczky utca felemásul sikerült példájából kiindulva Vörös Károlyval kezdeményeztük a Fővárosi Tanácsnál, hogy a Budapest, XIII. kerületi Victor Hugó utcát adják vissza eredeti névadójának, Wahrmann Mórnek. Wahrmann Mór volt ugyanis Pest városának azon országgyűlési képviselője, aki Házmán Ferencsel, Buda képviselőjével 1870-ben kezdeményezte Pest és Buda egyesítését, s így Budapest létrehozását. 1893-ban, röviddel halála után, utcát neveztek el róla, amelynek nevét 60 év után, 1952-ben változtatták át Victor Hugóra. Természetesen nem a nagy francia író ellen van kifogásunk, hanem a megoldást helytelenítjük. A Fővárosi Tanács elutasította kérésünket, egy 1976-os rendeletre hivatkozva; amely szerint ha valakiről csak egy utcát neveztek el a városban, akkor nem lehet megszüntetni. Ezek után azt javasoltuk, hogy legalább az Akadémia utcában helyezzenek el táblát azon a házon, ahol Wahrmann Mór élete végén lakott, de a Victor Hugo utca 1. számú házon is megjelölhetnék az előző névadót — megérdemli.

● *Folytassuk tovább az ismertebb átkeresztelésekkel . . .*

Ez egy megszilárdultán értékrend s az ezt kifejező meggondolatlan névadási politika eredménye. Már a két háború között is akadt néhány rossz emlékű átkeresztelés. Olykor egész érthetetlenek és értelmetlenek is, mint az I. kerületi Attila út (akkor még utca) kérészerű átkeresztelése IV. Béla utcára a háború végén. A háború utáni újabb aktuálpolitikai hullám viszont kisöpörte az olyan utcaneveket is, amelyeket nem kellett volna. Példa erre az Andrássy út. Gróf Andrássy Gyula a dualizmus korának jelentős alakja volt, ő segítette például életre a Fővárosi Közmunkák Tanácsát — helytelen, hogy nincs utcája Budapesten. Azokat a névváltoztatásokat kárhözathatjuk igazán, amelyek az eredeti *funkcióira* utaló neveket cserélték ki. Az előbbi példánál maradva: Sugár út, Andrássy, Népköztársaság — az első illet rá a legjobban. Ide tartozik az Oktogon—November 7. tér példája. Jó példaként említhetem viszont az olyan összeötvöztést, mint a Kodály-Körönd, hiszen a zeneszerző épp a tér sarkán élt, s megmaradt az eredeti funkcionális elnevezés is.

Beszélnünk kell a kultikus névadásról is. Magyarországon mindig voltak gyökerei a hőskultusznak: a Kossuth-kultusztól kezdve, az öregedő Ferenc Józsefen át Horthyig, a felszabadulás után Rákosiig. Ebből táplálkozott az a gyakorlat a háború után, hogy minden faluban Rákóczi, Kossuth, Széchenyi, Petőfi, Tácsics lett a főutca neve. Ezzel uniformizálódás jött létre, amely megszüntette a falvak egyéniségét. Később ez kiegészült azzal, hogy minden valamirevaló politikai szereplőről utcát neveztek el, hiszen rangot jelentett, ha

valakinek Budapesten vagy vidéken utcája volt. Ez viszont végül is leértékelődéshez, a nevek inflálódásához vezetett. Az igazán nagy hírű progresszív magyar emberek nevét így túl sok utca is viseli, amit értelmetlennek tartok. Nézzünk néhány példát csak Budapesten. Ady Endre: nyolc utca, három út, egy tér; Petőfi: tizenhárom utca, egy út, hat tér; Jókai: tizenkét utca, egy tér; József Attila: tíz utca, egy út, egy útja, egy tér. Ezt az egykaptafás névadást fel kell oldani, olyan személyek vagy jelenségek, fogalmak javára, amelyek ugyancsak méltóak lennének utcára, térre.

● *Vannak konkrét javaslatai?*

Természetesen nem lehet minden személyiségnek utcája, s helytelen is csupán ebbe az irányba haladni. Mégis: a nagy magyar orvostudósok közül például szinte csak a régi klinikaalapítókról neveztek el utcákat. E területen később teljesen elbizonytalanodott a névadás, pedig természetesen sok elsőrangú orvos élt azóta is. Kevésnek érzem a külföldi nevezetességekről, emlékekről, Magyarország külföldi barátairól, kulturális követeiről elnevezett utcákat. Egy másik nagy terület: a régi térképeken még sok hagyományos helynevet és állatnevet találunk, mint a Sió, Sikló, Sirály, Sas, Sashiók, Sip, Serföző, Sura, Sátor. Ezekre a helyi hagyományokra bátrabban kellene alapozni az újabb névadásoknál. Felkutatásukat biztosan szívesen vállalnák a honismereti szakkörök. A lakótelepek is többnyire valamilyen település helyén épültek, amelynek volt neve: ezt kellene meghagyni. Ki lehetne ásni a helyi adatokat: milyen régi utcanevek, dűlők, helyi szokások voltak ott korábban — így lehetnének magyar tájak, vizek, helynevek, egykori tanyák és állatnevek is az új névadók. Van már erre jó példa: azt a területet, ahol a Kaszásdűlői lakótelepet építették egykor, Kaszásnak hívták, a felette levőt, ahol most Békásmegyert van, Mocsaárosnak. Az is jó jel újabbban, hogy egyes kerületekben archaizált utcátáblákon feltüntetik az egykori városrész nevét így ahol az adott utca vagy tér fekszik. (Itt jegyzem meg ugyanakkor, hogy utcátábláink és házszám tábláink többségükben elhanyagoltak, gondozatlanok, heterogének és — piszkosak.)

Az embereknek meg kellene adni a lehetőséget, hogy utcájuk elnevezésébe beleszólhassanak, különösen az új lakóközösségeknél, lakótelepeknél. Nem kell azonban minden jelentős személyiség nevét ráterhelni az utca- és térstruktúrára, lehet intézményekre, közlekedési eszközökre, építményekre, emlékhelyekre is. Jó példa erre a szegedi egyetemi névadás Szent-Györgyi Albeiről vagy a Nádasy Kálmán iskola.

● *Mivel a régi elnevezések visszaállítása ma már nemigen valósítható meg, véleménye szerint hogyan lehetne ezeket mégis megőrizni az utókor számára?*

A városvédelem magába foglal egy ilyenfajta védelmet is, az utcanév történetének megőrzését. Ez azt jelenti, hogy meg kell örökíteni az utcák saját történetét, különös tekintettel az érdekes vagy nagy múltú helynevekre. Vácutott láttam ilyesfajta példát, ahol a táblán ez áll: Március 15. tér, alatta zárójelben Fő tér. Kellő átgondolás után ugyanezt megtehetnénk Budapesten is, természetesen csak akkor, ha indokolt. Nem kell táblával emlékeztetni a Hitler térre, a Horthy Miklós útra vagy a Sztálin útra. De a Münnich Ferenc utcában feltétlenül fel kellene például tüntetni, hogy ez volt a Nádor utca, amely a József nádorról elnevezett térre vezet. Beláthatnánk, hogy az újonnan adott utcanevek gyakran nem honosodnak meg, nem mennek át a köztudatba, napi használatban megmarad a régi elnevezés. Még a munkásmozgalom legtisztelretémeltőbb alakjainak nevével sem helyes kiűzni a hagyományos utca- és helyneveket. Tudományos testületeket kellene létrehozni az illetékes tanácsok mellett, hiszen óriási felelősség terheli a névadás gazdait: hosszú időre befolyásolja nemzedékek tudatát.

ÜDÜLJÖN, PIHENJEN
VELÜNK!

1 x fizet, örökösen üdülhet!
Évente 14—28 napos használati jogot vásárolhat!

Budapest SAS Club
ÓBUDÁN
HAJDÚSZOBOSZLÓN
GYULÁN
EGERBEN
MÁTRAFÜREDEN és
ABÁDSZALÓKON (horgászfalu)

Felvilágosítás:

COOPHOTELS

1111 Budapest, XI. Karinthy Frigyes u. 22.
Telefon: 851-072

Utazási irodánk
KEDVEZMÉNYES AJÁNLATAI:

Szeptember 15-től
BÜKFÜRDŐI pihenés keddtől—péntekig
300 Ft (apartman) éjszaka
Mátrafüred AVAR Szálló
nov. 9—dec. 24-ig
„négyet fizet ötöt kap” akció.

Felvilágosítás:

COOPHOTELS

XI. Karinthy Frigyes u. 22. 850—381
VII. Akácfa u. 38. 423-969
XVII. Pesti u. 168/a 587-565

Rupp Jakob:

Buda-Pest és környékének helyrajzi története

A tudományos értékű munka újrakiadására vállalkozott a Könyvértékesítő Vállalat és az Állami Könyvterjesztő Vállalat. Elsősorban a műemlékvédelem és honismeret művelői forgathatják haszonnal.

Az 1868-ban Pesten, az MTA Történeti Bizottsága által kiadott, több mint 300 oldalas mű a középkori Budáról — királyi város lévén — jóval nagyobb ismeretanyagot tár föl, míg Pestet csak utalásokban említi.

Rupp könyve részletes adatokkal, leírásokkal szolgál Óbuda, Buda-felhévíz (Malomtó), Alsó-Víziváros, Krisztinaváros, Országút és a Margitsziget elsősorban egyháztörténeti épületeiről, XII—XVIII. századi időhatárokból szemlélve azokat.

Érdekességekkel szolgál a könyv a régész, az építész, a szociológus, a pedagógus számára. De a pusztán érdeklődő, nem tudományos igénnyel közelítő olvasó is sok hasznos ismeretanyagot szerezhet a ma még fellelhető épületek gazdasági és társadalmi hátteréről, a ma már műemlékké nyilvánítottakról.

A mai olvasó tájékozódását térképmelléletek segítik. Aktuális helyrajzi és szakirodalmi jegyzék, latin—német szövegmagyarázat egészíti ki e jelentős és igazi forrásértékű munka reprint kiadását.

Ára: 180 Ft

Kapható a Könyvért-boltokban:

- Antikvárium
Bp. V., Kálmán Imre u. 16.
- Könyvesház
Bp. XIII., Váci út 19.
- Könyvértéka
Bp. V., Honvéd u. 5.
- Illyés Gyula Könyvesbolt
Bp. VI., Népköztársaság útja 16.

**KÖNYVÉRTÉKESÍTŐ
VÁLLALAT**

LÁTOGASSON EL ÉS VÁLOGASSON A KÖNYVESHÁZ KÖNYV- ÉS HANGBIRODALMÁBÓL!

- *A nyomdai szállítást követő napon már kapható könyv-, műsoros kazetta- és hanglemezüjdonságokkal,*
- *az országban a legnagyobb félárú könyvek és hanglemezek választékával,*
- *mindig megújuló készlettel,*
- *a nyugdíjas vásárlókat ajándékkönyvvel várja a Könyvesház.*
(Bp. XIII., Váci út 19.)

**KÖNYVÉRTÉKESÍTŐ
VÁLLALAT**